JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
F. G. JACOBS
20 päivänä maaliskuuta 1997 *

1. Tässä asiassa, jossa Bundesgerichtshof on esittänyt ennakkoratkaisupyynnön, on oleellista se, kuuluuko takaus, jonka yksityishenkilö antaa ammattitoiminnan ulkopuolella rahoituslaitokselle tämän ammattitoimintaa harjoittavalle kolmannelle henkilölle myöntämän lainan vakuudeksi, muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa neuvoteltuja sopimuksia koskevasta kuluttajansuojasta 20 päivänä joulukuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/577/ETY soveltamisalaan. [1]

Tosiseikat

2. Vastaajan isä harjoittaa rakennusliikettä, jolle kantajana oleva pankki myönsi luotollisen shekkitilin. Pankin virkailijan vieraillessa vastaajan vanhempien luona vastaaja antoi vanhempiensa velasta pankille kirjallisen, korkeintaan 100 000 Saksan markan (DEM) suuruisen takauksen. Kantajalle ei ilmoitettu oikeudesta takauksen peruuttamiseen. Myöhemmin pankki irtisanoi kantajan vanhemmille myönnetyt kokonaisuudessaan yli 1,6 miljoonan DEM:n lainat ja vaati kantajaa maksamaan takauksen perusteella 50 000 DEM.

3. Kantaja yritti peruuttaa takauksen 16.1.1986 annetun *Gesetz über den Widerruf von Haustürgeschäften und ähnlichen Geschäften*in (laki kotimyynnissä tehdyn oikeustoimen ja vastaavien oikeustoimien peruuttamisesta; jäljempänä vuoden 1986 laki) nojalla. Asia saatettiin tuomioistuimen käsiteltäväksi, ja siinä valitettiin lopulta Bundesgerichtshofiin, joka esitti yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Kuuluuko sellainen Saksan oikeuden mukainen luottolaitoksen ja luonnollisen henkilön, joka ei tässä yhteydessä harjoita itsenäistä elinkeinoa tai ammattia, välinen takaussopimus, joka annetaan kolmannelle myönnettävän luoton vakuudeksi, 'elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiin sopimuksiin tavaran toimittamisesta tai palvelun suorittamisesta' (muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa neuvoteltuja sopimuksia koskevasta kuluttajansuojasta 20 päivänä joulukuuta 1985 annetun neuvoston direktii-

* Alkuperäinen kieli: englanti.

1 — EYVL 1985, L 372, s. 31.

vin 85/577/ETY 1 artiklan 1 kohta, EYVL L 372, s. 31)?"

4. Kansallisessa oikeudessa syntynyt kysymys koskee ilmeisesti sitä, onko takaus vuoden 1986 laissa tarkoitettu vastikkeellinen tavaran toimittamista tai palvelun suorittamista koskeva sopimus; ennakkoratkaisupyynnössä esitetään sekä puolesta että vastaan olevia väitteitä, joissa pohditaan kansallisen lain mukaista vastikkeen käsitettä. Lisäksi Bundesgerichtshofin yhdeksäs ja yhdestoista jaosto näyttävät olevan erimielisiä siitä, onko vastikkeen olemassaolo itse asiassa välttämätön, jotta sopimus kuuluisi vuoden 1986 lain soveltamisalaan. Joka tapauksessa vaikuttaa siltä, että jos takaus kuuluu lain soveltamisalaan, vastaajalla on oikeus peruuttaa se.

5. Vuoden 1986 lain ilmeisenä tarkoituksena on ollut direktiivin täytäntöönpaneminen. Jos pääasiassa kyseessä olevan kaltainen takaus kuuluu direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin "elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiin sopimuksiin tavaran toimittamisesta tai palvelun suorittamisesta", pitäisi vuoden 1986 lakia tulkita siten, että takaus kuuluu lain soveltamisalaan. [2]

6. Asiassa ovat kirjalliset huomautuksensa esittäneet vastaaja ja Belgian, Suomen, Ranskan ja Saksan hallitukset sekä komissio, jotka kaikki olivat Belgian hallitusta lukuun ottamatta myös edustettuina istunnossa.

Direktiivi

7. Direktiivin tavoitteena on sen varmistaminen, että kuluttajalla on niissä oikeustoimissa, joihin direktiiviä sovelletaan, vähintään seitsemän päivän pituinen harkinta-aika, jolloin hän voi peruuttaa sopimuksen ja jonka olemassaolosta hänelle ilmoitetaan. [3]

8. Direktiivi annettiin perustamissopimuksen 100 artiklan perusteella. Sen johdantoosassa esitetään seuraavaa:

"[ensimmäinen perustelukappale] sopimuksen tekeminen tai yksipuolisen sitoumuksen antaminen elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa on jäsenvaltioissa yleinen kaupankäynnin muoto ja tällaisiin sopimuk-

2 — Asia 14/83, Von Colson ja Kamann v. Land Nordrhein-Westfalen, tuomio 10.4.1984 (Kok. 1984, s. 1891).

3 — 4 ja 5 artikla.

siin ja sitoumuksiin sovellettava lainsäädäntö on erilaista eri jäsenvaltioissa;

— —

— —

[seitsemäs perustelukappale] jäsenvaltion vapautta pitää voimassa tai ottaa käyttöön täydellinen tai osittainen kielto solmia sopimuksia muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa, sikäli kuin ne pitävät sitä kuluttajien edun mukaisena, ei ole suotavaa rajoittaa — — ".

[kolmas perustelukappale] Euroopan talousyhteisön alustavassa toimintaohjelmassa kuluttajansuojaa ja kuluttajavalistusta koskevaksi politiikaksi edellytetään erityisesti sen 24 ja 25 kohdassa tarpeellisten toimenpiteiden toteuttamista kuluttajien suojaamiseksi sopimattomalta kaupantekomenettelyltä kotimyynnissä; Euroopan talousyhteisön toisessa toimintaohjelmassa kuluttajansuojaa ja kuluttajavalistusta koskevaksi politiikaksi vahvistettiin, että alustavassa toimintaohjelmassa mainittuja toimenpiteitä ja painopistealoja noudatetaan;

9. Direktiivin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Tätä direktiiviä sovelletaan sellaisiin elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiin sopimuksiin tavaran toimittamisesta tai palvelun suorittamisesta, jotka on tehty:

[neljäs perustelukappale] muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa solmittujen sopimusten erityispiirteenä on, että yleensä elinkeinonharjoittaja tekee aloitteen sopimusneuvotteluista, joihin kuluttaja ei ole valmistautunut tai joita hän ei ole osannut odottaa; usein kuluttaja ei voi vertailla tarjouksen laatua ja hintaa muihin tarjouksiin; tämä yllättävyys ei ole ominaista vain kotimyynnille vaan myös muille sopimuksille, jotka elinkeinonharjoittaja tekee toimitilojensa ulkopuolella;

— elinkeinonharjoittajan toimitilojensa ulkopuolelle järjestämällä tutustumiskäynnillä tai

— elinkeinonharjoittajan käydessä

i) kuluttajan tai toisen kuluttajan kotona tai

ii) kuluttajan työpaikalla,

jos käynnin aiheena ei ole kuluttajan nimenomainen kutsu.

2. Tätä direktiiviä sovelletaan myös sopimuksiin muiden kuin niiden tavaroiden toimittamisesta tai palvelujen suorittamisesta, joita kuluttajan elinkeinonharjoittajalle esittämässä vierailukutsussa tarkoitettiin, jos kuluttaja kutsuessaan elinkeinonharjoittajan ei tiennyt eikä kohtuudella voinut tietää, että näiden muiden tavaroiden toimittaminen tai palvelujen suorittaminen kuuluu elinkeinonharjoittajan elinkeinon tai ammatin harjoittamiseen.

3. Tätä direktiiviä sovelletaan myös sopimuksiin, jotka perustuvat kuluttajan 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuja olosuhteita vastaavissa olosuhteissa tekemään tarjoukseen, vaikka tämä tarjous ei sitoisi kuluttajaa ennen kuin elinkeinonharjoittaja on hyväksynyt sen.

4. Tätä direktiiviä sovelletaan myös kuluttajan 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuja olosuhteita vastaavissa olosuhteissa tekemään sopimustarjoukseen, jos se sitoo kuluttajaa."

10. "Kuluttajalla" tarkoitetaan luonnollista henkilöä, jonka tässä direktiivissä tarkoitettujen oikeustoimien ei voida katsoa liittyvän hänen elinkeinonsa tai ammattinsa harjoittamiseen. "Elinkeinonharjoittajalla" tarkoitetaan "luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka suorittaa kyseisen oikeustoimen elinkeinon tai ammatin harjoittajana, sekä jokaista, joka toimii elinkeinonharjoittajan nimissä tai lukuun". [4]

11. Sopimusta ei ole määritelty missään.

12. Aluksi voidaan huomauttaa, että lähdettäessä siitä, että takausta ei tehty vastaajan kotona ja sillä perusteella, että vastaajan vanhemmat eivät olleet kuluttajia kyseessä olevassa oikeustoimessa, takaus ei missään tapauksessa kuuluisi direktiivin 1 artiklan 1 kohdan piiriin, sillä sitä ei tehty elinkeinonharjoittajan käydessä kuluttajan kotona tai kuluttajan työpaikalla taikka elinkeinonharjoittajan toimitilojensa ulkopuolelle

4 — 2 artikla.

järjestämällä tutustumiskäynnillä. Direktiivin 1 artiklan 1 kohdan sanamuoto näyttää yllättävän suppealta verrattuna direktiivin johdanto-osaan, jossa todetaan, että direktiiviä sovellettaessa määräävä olennainen seikka on se, että kyseessä oleva sopimus tehtiin muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa. [5] Aikaisemmassa direktiiviä koskeneessa asiassa Faccini Dori antamassaan tuomiossa [6] yhteisöjen tuomioistuin ei joutunut ratkaisemaan tätä kysymystä, vaikka asiaa koskevan ennakkoratkaisupyynnön perusteella ei ollut selvää, että asian tosiseikat vastaisivat 1 artiklan 1 kohtaa. [7] Yhteisöjen tuomioistuin ilmoitti ainoastaan, että kansallisen tuomioistuimen oli varmistettava se, oliko sopimus tehty direktiivissä tarkoitetuissa olosuhteissa. [8] Esillä olevassa asiassa kansallinen tuomioistuin on muotoillut kysymyksensä siten, että yhteisöjen tuomioistuimen on joka tapauksessa sekä mahdollista että tarkoituksenmukaista antaa siihen vastaus.

13. Esillä olevassa asiassa kyseessä oleva oikeustoimi on takaus, jossa vastaaja, toimiessaan ammattinsa ulkopuolella, takasi kantajana olevalle elinkeinotoimintaa harjoittavalle pankille sen lainan, jonka tämä pankki myönsi vastaajan elinkeinotoimintaa harjoittaville vanhemmille. Kansallinen tuomioistuin kysyy, onko edellä kuvatun kaltainen takaus direktiivin soveltamisalaan kuuluva sopimus.

14. Belgian, Suomen, Ranskan ja Saksan hallitukset väittävät kaikki, että takaus ei sisälly direktiivin soveltamisalaan. Ne esittävät kolme eri tyyppistä, joskin päällekkäistä väitettä. Ensinnäkin ne väittävät yleensä, että takaus ei ole direktiivin tarkoittama sopimus, koska kuluttaja ei saa siinä vastiketta tai toisin sanoen koska takaus ei ole synallagmaattinen sopimus — eli kaksipuolinen sopimus molemminpuolisista ja vastavuoroisista sitoumuksista ja velvollisuuksista — vaan takaajan kannalta yksipuolinen oikeustoimi. Toiseksi ne väittävät erityisesti, että takaus ei ole 1 artiklan 1 kohdassa määritelty sopimus, sillä elinkeinonharjoittaja ei ole toimittanut tavaroita tai suorittanut palveluja kuluttajalle. Kolmanneksi ne väittävät, että takaajaa ei voida oikeasti pitää kuluttajana.

15. Vastaaja ja komissio väittävät sen sijaan, että takaus on direktiivin tarkoittama sopimus sillä yleisellä perusteella, että direktiivi kattaa kaikki elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliset sopimukset (sisältäen yksipuoliset oikeustoimet, joihin kuluttaja on elinkeinonharjoittajaa kohtaan sitoutunut), ja sillä

5 — Ks. edellä 8 kohdassa esitetty direktiivin johdanto-osan ensimmäinen, neljäs ja seitsemäs perustelukappale. Komission alkuperäisen ehdotuksen neuvoston direktiiviksi muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa neuvoteltuja sopimuksia koskevasta kuluttajansuojasta (EYVL 1977, C 22, s. 6) 1 artiklan 1 kohdassa säädettiin, että direktiiviä sovelletaan "sopimuksiin, joita koskevat neuvottelut on aloitettu muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa".

6 — Asia C-91/92, Faccini Dori, tuomio 14.7.1994 (Kok. 1994, s. I-3325).

7 — Ks. tuomion 3 kohta ja julkisasiamies Lenzin ratkaisuehdotuksen 3 kohta.

8 — Tuomion 14 kohta; ks. myös julkisasiamies Lenzin ratkaisuehdotuksen 26 kohta.

erityisellä perusteella, että direktiivi kattaa tavaroita toimittavan ja palveluita suorittavan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehdyn sopimuksen.

16. Noudattaen yhteisöjen tuomioistuimen lähestymistapaa yhteisön lainsäädäntöä tulkittaessa tarkastelen vuorollaan direktiivin säännöksiä, järjestelmää ja tavoitteita tarkoituksenani määritellä, kuuluuko esillä olevan kaltainen takaus direktiivin soveltamisalaan.

Direktiivin sanamuoto

17. Direktiivin englanninkielisen version perusteella direktiivi ei ulottuisi pääasiassa kyseessä olevan takauksen kaltaiseen oikeustoimeen, koska tällainen oikeustoimi ei ole 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu "elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välinen sopimus tavaran toimittamisesta tai palvelun suorittamisesta". Useimpien muiden kieliversioiden sanamuoto on kuitenkin laajempi jotakuinkin ranskalaisen version "contrats conclus entre un commerçant fournissant des biens ou des services et un consommateur" tapaan. Näiden versioiden sananmukaisen tulkinnan perusteella direktiivin soveltamisen edellytyksenä ei ole se, että tavaroita on toimitettu tai palveluita suoritettu kyseessä olevan sopimuksen perusteella: riittää, kun toinen osapuolista on tavaroiden toimittaja tai palvelujen suorittaja. Samalla kun voidaan ajatella, että eri versioiden välinen kielellinen ero on vähäinen ja että enemmistönä olevan version on tarkoitettu merkitsevän samaa kuin vähemmistönä olevan version, ero voi olla esillä olevan asian kannalta ratkaiseva: kyseessä oleva takaus on tehty tavaroita toimittavan tai palveluja suorittavan elinkeinonharjoittajan, nimittäin kantajana olevan pankin, ja vastaajana olevan kuluttajan välillä, ja enemmistönä olevan version sanamuodon mukaisesti näyttää olevan merkityksetöntä, toimitettiinko tavarat tai suoritettiinko palvelut sopimuksen toiselle osapuolelle kyseessä olevan sopimuksen perusteella vai kolmannelle osapuolelle erillisen oikeustoimen perusteella. Pidän siten lähtökohtana sitä, että ratkaisevaa ei ole se, että kyseessä oleva sopimus ei ole 1 artiklan 1 kohdan englanninkielisen version sanamuodon mukainen.

18. Huolimatta enemmistönä olevan version 1 artiklan 1 kohdan sanamuodosta direktiivi soveltuu mielestäni ainoastaan sopimuksiin, joiden nojalla elinkeinonharjoittaja toimittaa tavaroita tai suorittaa palveluja kuluttajalle.

19. Kuten Belgian hallitus esittää, vaikka (ranskankielisen version) 1 artiklan 1 kohdan sanamuoto on laaja, sitä pitäisi tulkita tämän artiklan muiden kohtien valossa. Koko 1 artiklan — mielestäni erityisesti 1 artiklan 2 kohdan — perusteella on ilmeistä, että direktiiviä sovelletaan sellaisiin sopimuksiin, joiden perusteella elinkeinonharjoittaja toimittaa tavaroita tai suorittaa palveluja kuluttajalle.

20. Komission mukaan syy siihen, että 1 artiklan 1 kohdassa viitataan tavaroihin tai palveluihin, on yksinkertaisesti sen selventäminen, että direktiivi ei koske pelkästään tavaroita toimittavia elinkeinonharjoittajia. Komissio vetosi istunnossa alkuperäisessä ehdotuksessa olleen 1 artiklan sanamuotoon, [9] jossa viitattiin yksinkertaisesti "kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisiin sopimuksiin ja kuluttajan yksipuolisiin sitoumuksiin elinkeinonharjoittajaa kohtaan — —". Komissio väitti, että tavaroihin ja palveluihin tehdyn viittauksen lisäämisen tarkoituksena oli sen osoittaminen, että direktiivi koskee kaikenlaisia sopimuksia. Olisi kuitenkin omituista, että lainsäätäjä yrittäisi laajentaa jo ennestään yleisten ja määrittelemättömien sopimusten merkitystä lisäämällä luonnehdinnan, jolla sopimuksen sisältö rajoitetaan tavaroihin ja palveluihin. Mielestäni tavaroihin tai palveluihin tehdyn viittauksen lopullinen lisääminen 1 artiklan 1 kohtaan on tarkoitettu selvästikin hahmottelemaan käsitteen ulottuvuutta eikä laajentamaan sitä.

21. Lisäksi komission väite siitä, että alkuperäinen direktiiviehdotus ei rajoittunut tavaroiden toimittamista ja palvelujen suorittamista koskeviin sopimuksiin, ei ole johdonmukainen ehdotuksen järjestelmään ja pääsisältöön nähden. Koska komissio on vedonnut ehdotukseen kantansa tueksi, viittaan kahteen siinä olevaan säännökseen, samalla kun en halua viipyä pitkään direktiivin lopullisella versiolla kauan sitten korvatun ehdotuksen yksityiskohdissa. Nämä säännökset osoittavat mielestäni selvästi, että direktiiviä oli tarkoitus soveltaa vain synallagmaattisiin sopimuksiin tavaroiden toimittamisesta tai palvelujen suorittamisesta kuluttajalle.

22. Ehdotuksen 3 artiklan 2 kohdassa todettiin, että sopimuksessa (josta käytetään nimitystä "kotimyyntisopimus") on mainittava muun muassa

" — sopimuksen kohteena olevien tavaroiden tai palveluiden kuvaus,

— tavaroiden toimittamista tai palvelujen suorittamista koskeva määräaika,

— hinta,

— maksuehdot,

— —."

9 — Mainittu edellä alaviitteessä 5.

23. Lisäksi ehdotuksen liitteenä oli mallilomake kuluttajalle kuuluvaa sopimuksen purkamisoikeutta varten. Lomake oli seuraavanlainen:

"Ilmoitan purkavani seuraavan sopimuksen

.....

(tavaroiden tai palvelujen kuvaus)

.....

(kauppahinta)

allekirjoitettu .....

(päiväys)

Nimi .....

Osoite

.....

Päiväys .....”

24. En voi siten hyväksyä komission väitettä siitä, että ehdotuksen tarkoituksena oli koskea oikeustoimia laajemmalti kuin vain tavaroiden toimittamista tai palvelujen suorittamista koskevia synallagmaattisia sopimuksia.

25. Komissio esitti istunnossa asetuksen sanamuotoon perustuvan lisäväitteen: se viittasi 3 artiklan 2 kohdan a alakohtaan, jossa säädetään, että direktiiviä ei sovelleta muun muassa "sopimuksiin kiinteistön rakentamisesta, myymisestä tai vuokraamisesta taikka sopimuksiin muusta oikeudesta kiinteään omaisuuteen". Komissio väittää, että viimeisellä virkkeellä tarkoitetaan esimerkiksi takauksia, ja katsoo, että tämän vuoksi direktiivi yleensä kattaa takaukset, sillä muuten erityiseen poissulkemiseen ei olisi tarvetta. Minusta ei ole kuitenkaan ilmeistä, että ilmaisu "muut oikeudet" välttämättä sisältää takauksen. Komissio mainitsi alkuperäisen ehdotuksen perusteluissa näistä muista oikeuksista esimerkkeinä [10] "kiinnityksen hakemisen tai siirtämisen ja tieoikeuden myöntämisen". [11]

10 — *KOM(76) 544 lopull., 12.1.1997.*

11 — 2 artiklan d kohtaa koskevat huomautukset.

Direktiivin järjestelmä

26. Kuten Ranskan hallitus osoittaa, jos takaus kuuluisi direktiivin soveltamisalaan siten, että takaajalla olisi oikeus peruuttaa takauksensa tietyn määräajan kuluessa, olisi myös pääsopimuksen kohtalosta tuona määräaikana säädettävä: se, että direktiivissä ei ole tätä koskevia säännöksiä, tukee sitä näkökantaa, että direktiivin ei ollut tarkoitettu koskevan tällaisia oikeustoimia. On mielenkiintoista huomata, että komission alkuperäisessä direktiiviehdotuksessa nimenomaisesti kiellettiin elinkeinonharjoittajaa vaatimasta kuluttajalta vakuuksia sopimuksen mukaisen hinnan maksamisesta ennen harkinta-ajan päättymistä: [12] tämän säännöksen "tarkoituksena oli estää se, että oikeustoimi sitoisi (fait accompli) ennen harkinta-ajan päättymistä." [13] Sitä ei sisällytetty direktiivin lopulliseen versioon, minkä vuoksi peruuttamisen oikeusvaikutuksiin sovelletaan kansallista lainsäädäntöä. [14]

27. Belgian hallitus väittää, että takausta ei voida pitää direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaisena sopimuksena: se on sellainen muu kuin synallagmaattinen sopimus, jossa ainoastaan toinen osapuoli, takaaja, antaa sitoumuksen toiselle osapuolelle. Mielestäni tällä väitteellä on jonkin verran painoarvoa;

12 — 9 artikla.

13 — Direktiiviehdotuksen perustelut.

14 — 7 artikla.

en myöskään hyväksy komission väitettä siitä, että direktiivin johdanto-osassa tehty viittaus yksipuoliseen sitoumukseen merkitsee direktiivin koskevan takauksia. Komissio viittasi suullisessa käsittelyssä direktiivin johdanto-osan ensimmäiseen perustelukappaleeseen, jossa todetaan seuraavaa:

"Sopimuksen tekeminen tai yksipuolisen sitoumuksen antaminen elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa on jäsenvaltioissa yleinen kaupankäynnin muoto ——."

Komissio kysyi, voidaanko tästä johdanto-osassa olevasta viittauksesta tehdä muuta johtopäätöstä, kuin että direktiivi koskee kyseessä olevan takauksen kaltaisia yksipuolisia sitoumuksia.

28. Vastaus tähän kysymykseen saadaan mielestäni direktiivin taustasta ja erityisesti komission omista alkuperäistä direktiiviehdotusta koskeneista huomautuksista. Tämän ehdotuksen 1 artiklan 1 kohdassa todettiin, että direktiiviä sovelletaan "kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisiin sopimuksiin ja kuluttajan yksipuolisiin sitoumuksiin elinkeinonharjoittajaa kohtaan ——." Sanamuotoa muutettiin vuonna 1978 annetun

muutetun ehdotuksen [15] jälkeen ennen lopullista versiota.

29. Kuten Saksan hallitus osoittaa, "yksipuolisella sitoumuksella" tarkoitettiin tässä yhteydessä luultavasti kuluttajan tekemää tarjousta, joka sitoo kuluttajaa joko välittömästi tai sen jälkeen kun elinkeinonharjoittaja on hyväksynyt sen. Tämä tulkinta on samansuuntainen kuin alkuperäisen ehdotuksen perustelut, [16] joissa komissio esitti seuraavaa:

"Direktiiviä sovelletaan myös silloin, kun kuluttaja antaa yksipuolisen sitoumuksen ilman vastaavia elinkeinonharjoittajan velvoitteita, esimerkiksi tilaamalla sähkölaitteen tai sitoutumalla yksipuolisesti hankkimaan tuotteen tai hyväksymään palvelun. Kuluttajan suojelu on tarpeellista, vaikka sopimusta ei näissä tapauksissa ole vielä tehty, sillä yksipuolinen sitoutuminen voi jo vaikuttaa hänen etuihinsa."

30. Jos nimenomaista säännöstä ei ole, direktiiviä ei sovelleta kuluttajaan, joka on tehnyt tarjouksen elinkeinonharjoittajan toimitilojen ulkopuolella, vaikka hän olisi tosiasiassa tehnyt sitä, mitä direktiivillä pyritään estämään, nimittäin sitoutunut oikeustoimeen elinkeinonharjoittajan toimitilojen ulkopuolella ilman harkinta-aikaa. Direktiivi ulotettiin tällaisiin tilanteisiin alun perin mainitsemalla 1 artiklan 1 kohdassa nimenomaisesti yksipuoliset sitoumukset. Lopullisessa versiossa sama lopputulos toteutettiin 1 artiklan 3 ja 4 kohdalla, ja luultavasti 1 artiklan 1 kohdassa ollut maininta yksipuolisista sopimuksista jätettiin pois juuri tästä syystä. Tämä tulkinta on yhdenmukainen sen kanssa, että johdanto-osassa säilytettiin maininta yksipuolisista sitoumuksista.

31. Siten voidaan todeta, että direktiiviä on tarkoitettu sovellettavan mainitunlaisiin, muttei välttämättä kaikkiin yksipuolisiin sitoumuksiin.

32. Lopuksi Belgian, Suomen ja Saksan hallitukset väittävät, että vastaaja ei ollut direktiivin tarkoittama kuluttaja, sillä käsite kuluttaja edellyttää tavaroiden tai palvelujen hankkimista kyseessä olevalla oikeustoimella. Mielestäni tällä väitteellä on tiettyä painoarvoa. Takaus on selkeästi erotettavissa pääasiallisesta oikeustoimesta (lisälainan myöntäminen), ja takauksessa takaaja suorittaa palvelun pankin ollessa palvelun vastaanottajana. Saksan hallitus katsoi, että koska kulut-

15 — Muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa neuvoteltuja sopimuksia koskevasta kuluttajansuojasta annettuun esitykseen neuvoston direktiiviksi tehty muutos (EYVL 1978, C 127, s. 6).

16 — 1 artiklaa koskevat huomautukset, mainittu edellä alaviitteessä 10.

taja on palvelun suorittaja, ei direktiiviä voida soveltaa. Mielestäni on parempi kääntää tämä arviointi toisin päin ja korostaa sitä, että on vaikea pitää takaajaa todellisena kuluttajana.

Direktiivin tavoitteet

33. Eri osapuolet vetoavat direktiivin tavoitteisiin arvioidessaan sitä, soveltuuko direktiivi pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen takaukseen.

34. Vastaaja vetoaa direktiivin kuluttajansuojaa koskevaan tavoitteeseen: hänen mukaansa direktiivillä pyritään vahvistamaan niin laaja kuluttajansuoja kuin mahdollista.

35. Komissio vetoaa edellä esitettyyn direktiivin johdanto-osan kolmanteen ja neljänteen perustelukappaleeseen [17] sekä alkuperäisen direktiiviehdotuksen perusteluihin, [18] joissa mainittiin, että ehdotetun direktiivin ulottuvuus oli tarkoitettu niin laajaksi kuin mahdollista. [19]

36. Saksan hallitus väittää, että direktiivin tarkoitus ei ole suojella yksityishenkilöitä yleisesti kaikenlaisissa oikeustoimissa, joihin he *ennalta harkitsematta ryhtyvät*, vaan pikemminkin suojella heitä kuluttajina tietyissä määritellyissä sopimuksissa. Takauksessa kysymys ei ole direktiivin tarkoittamasta kuluttajan henkilökohtaisten tarpeiden täyttämisestä: takaaja tietää, että hän ei tee sopimusta kuluttajana. Tämä väite soveltuu sitä suuremmalla syyllä, kun kuten esillä olevassa asiassa, sen lainan myöntäminen, jota varten takaus annetaan, on molemmille osapuolille liiketoimi ja kun takaus liittyy toisen elinkeinonharjoittajan taloudelliseen tilanteeseen. Näissä olosuhteissa takaaja ei voi vedota niihin oikeuksiin, jotka myönnetään yksityishenkilöinä toimiville kuluttajille.

37. Belgian hallitus esittää, että direktiivin suojelutavoite, joka toteutetaan antamalla kuluttajalle sopimuksen peruuttamisoikeus, koskee niitä vaaroja, jotka johtuvat suoramarkkinointiin sisältyvästä erityisestä myyntitavasta (kuluttajan valinnanvapautta rajoitetaan, kuluttaja ei tee aloitetta, eikä ole mahdollisuutta vertailla hintoja tai laatua). Takaajaa uhkaavat vaarat eivät toisaalta johdu elinkeinonharjoittajasta vaan pikemminkin alkuperäisestä velallisesta.

17 — Ks. 8 kohta.

18 — Mainittu edellä alaviitteessä 10.

19 — 1 artiklaa koskevat huomautukset.

38. Mielestäni direktiivin tausta ja asiayhteys tukevat hallitusten näkökantaa, jonka mukaan direktiiviä ei ollut tarkoitus ulottaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen takaukseen.

39. On tietenkin riidatonta, että direktiivin tavoitteena on kuluttajansuoja. Tästä ei kuitenkaan seuraa, että direktiivillä suojellaan kaikkia kuluttajia kaikissa olosuhteissa: muiden kuluttajansuojaa koskevien direktiivien tavoin tätä direktiiviä sovelletaan vain tiettyihin oikeustoimiin. [20]

40. Direktiivin johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa, joka on esitetty edellä ja johon komissio on viitannut tukeakseen väitettä direktiivin laajasta tulkinnasta, viitataan yhteisön alustavaan ja toiseen toimintaohjelmaan kuluttajansuojaa ja kuluttajavalistusta koskevaksi politiikaksi. Näissä kahdessa toimintaohjelmassa mainitaan, että niiden tarkoituksena oli (alustavan toimintaohjelman mukaan) suojella tavaroiden tai palveluiden ostajaa myyjän harjoittamaa vallan väärinkäyttöä ja varsinkin erityisen painostavia myyntikeinoja vastaan, [21] ja (toisen toimintaohjelman mukaan) suojella tavaroiden ja palvelujen ostajaa myyjän sopimatonta menettelyä ja erityisen painostavia myyntikeinoja vastaan. [22]

41. Alkuperäisen direktiiviehdotuksen perusteluissa katsottiin tosin, että "kuluttajansuojan tarve ei koske vain tietyntyyppisiä sopimuksia, kuten esimerkiksi tavaroiden hankintasopimuksia, vaan kaikkia sellaisia sopimuksia, joiden osalta elinkeinonharjoittaja on tehnyt aloitteen muualla kuin toimitiloissaan". [23] Tämä lausuma on kuitenkin nähtävä asiayhteydessään: ehdotuksen perustelut alkavat seuraavalla lauseella: "Kuluttaja tarvitsee yleensä erityistä suojelua, milloin aloite tavaran toimittamista tai palvelun suorittamista koskevaksi sopimukseksi tehdään muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa". "Tietyntyyppisi[stä] sopimuksi[sta] — — [, joissa] erityinen kuluttajansuoja voi olla tarpeen" mainitaan "erityisesti esimerkiksi vakuutussopimukset, kulutusluottosopimukset, osakkeiden myyntiä koskevat sopimukset, investointirahastoja koskevat sopimukset tai etäopiskelusopimukset". [24] Kaikki nämä sopimukset ovat kaksipuolisia synallagmaattisia sopimuksia tavaran toimittamisesta tai palvelun suorittamisesta elinkei-

20 — Ks. esim. harhaanjohtavaa mainontaa koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 10 päivänä syyskuuta 1984 annettu neuvoston direktiivi 84/450/ETY (EYVL 1984, L 250, s. 17); kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22 päivänä joulukuuta 1986 annettu neuvoston direktiivi 87/102/ETY (EYVL 1987, L 42, s. 48); kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5 päivänä huhtikuuta 1993 annettu neuvoston asetus 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) ja viimeksi esitys Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi kuluttajansuojasta välimatkan päässä neuvotelluissa sopimuksissa.

21 — Euroopan talousyhteisön alustavasta toimintaohjelmasta kuluttajansuojaa ja kuluttajavalistusta koskevaksi politiikaksi 14 päivänä huhtikuuta 1975 annettu neuvoston päätöslauselma (EYVL 1975, C 92, s. 1, liitteen 19 kohdan i alakohta).

22 — Euroopan talousyhteisön toisesta toimintaohjelmasta kuluttajansuojaa ja kuluttajavalistusta koskevaksi politiikaksi 19 päivänä toukokuuta 1981 annettu neuvoston päätöslauselma (EYVL 1981, C 133, s. 1, liitteen 28 kohdan 1 alakohta).

23 — I kohdan 2 alakohta.

24 — I kohdan 3 alakohta.

nonharjoittajan ja kuluttajan välillä. Sama voidaan todeta kaikista muista perusteluissa mainituista niitä oikeustoimia koskevista esimerkeistä, joihin ehdotettu direktiivi soveltuu tai soveltuisi, milloin erityistä poikkeusta ei ole, eli sähkölaitteen tilauksesta, yksipuolisesta oikeustoimesta tavaran hankkimiseksi tai palvelun hyväksymiseksi, lämmitysjärjestelmän asentamissopimuksesta sekä sopimuksista, jotka koskevat öljylämmitystankin huoltoa, katon korjausta ja pieniä kotimyyntejä, kuten maidon ja leivän myyntiä.

42. En siten ole vakuuttunut siitä, että direktiivillä, jonka tarkoitus mielestäni on kuluttajansuoja elinkeinonharjoittajan toimitilojen ulkopuolella neuvotelluissa tavaran toimittamista tai palvelun suorittamista koskevissa sopimuksissa, suojeltaisiin takaajaa pääasiassa vallitsevissa olosuhteissa.

43. Korostan kuitenkin, että tästä johtopäätöksestä ei seuraa sitä, että jäsenvaltio ei voisi suojella takaajaa tällaisissa olosuhteissa kansallisen lain perusteella. Direktiivin 8 artiklassa jäsenvaltiot oikeutetaan antamaan tai pitämään voimassa säännöksiä, jotka antavat kuluttajille direktiivissä tarkoitettujen kysymysten osalta paremman suojan. Tämän vuoksi se, että kansallinen tuomioistuin toteaisi takauksen kuuluvan Saksan lain mukaisena kysymyksenä vuoden 1986 lain soveltamisalaan, ei olisi vastoin direktiiviä. Lisäksi, jos tietyissä yhteisöjen tuomioistuimelle tehdyissä huomautuksissa esitetyllä tavalla olisi totta, että vastaaja oli täysin tietämätön sen oikeustoimen luonteesta, johon hän ryhtyi ja johon häntä jopa painostettiin, saattaa olla, että voidaan vedota erehdyttämistä ja sopimatonta vaikuttamista koskeviin muihin kansallisiin oikeussuojakeinoihin.

Ratkaisuehdotus

44. Ehdotan siten yhteisöjen tuomioistuimelle, että se vastaisi Bundesgerichtshofin esittämään kysymykseen seuraavasti:

Takaus, jonka yksityishenkilö antaa ammattitoiminnan ulkopuolella rahoituslaitokselle tämän ammattitoimintaa harjoittavalle kolmannelle henkilölle myöntämän lainan vakuudeksi, ei kuulu muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa neuvoteltuja sopimuksia koskevasta kuluttajansuojasta 20 päivänä joulukuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/577/ETY soveltamisalaan.